

Bedankt voor het downloaden van dit artikel. De artikelen uit de (online)tijdschriften van Uitgeverij Boom zijn auteursrechtelijk beschermd. U kunt er natuurlijk uit citeren (voorzien van een bronvermelding) maar voor reproductie in welke vorm dan ook moet toestemming aan de uitgever worden gevraagd.

Boom

Behoudens de in of krachtens de Auteurswet van 1912 gestelde uitzonderingen mag niets uit deze uitgave worden verveelvoudigd, opgeslagen in een geautomatiseerd gegevensbestand, of openbaar gemaakt, in enige vorm of op enige wijze, hetzij elektronisch, mechanisch door fotokopieën, opnamen of enig andere manier, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor zover het maken van kopieën uit deze uitgave is toegestaan op grond van artikelen 16h t/m 16m Auteurswet 1912 jo. Besluit van 27 november 2002, Stb 575, dient men de daarvoor wettelijk verschuldigde vergoeding te voldoen aan de Stichting Reprorecht te Hoofddorp (postbus 3060, 2130 KB, www.reprorecht.nl) of contact op te nemen met de uitgever voor het treffen van een rechtstreekse regeling in de zin van art. 16l, vijfde lid, Auteurswet 1912.

Voor het overnemen van gedeelte(n) uit deze uitgave in bloemlezingen, readers en andere compilatiewerken (artikel 16, Auteurswet 1912) kan men zich wenden tot de Stichting PRO (Stichting Publicatie- en Reproductierechten, postbus 3060, 2130 KB Hoofddorp, www.cedar.nl/pro).

No part of this book may be reproduced in any way whatsoever without the written permission of the publisher.

info@boomamsterdam.nl
www.boomuitgeversamsterdam.nl

Intro

door Marc Janssens De auteur is hoofdredacteur van *Christen Democratische Verkenningen*.
marc.janssens@wi.cda.nl

Hoe ver gaat het gezag van de overheid? Het is een vraag die – in allerlei gedaantes – vaak in *Christen Democratische Verkenningen* aan de orde komt. Natuurlijk, een overheid stelt wetten en regels op en daaraan heb je je als burger te houden. Maar tussen die twee uitspraken ligt een breed terrein: niet braakliggend, wel een dat spannend kan zijn. Want wat als je het met sommige wetten niet eens bent, of vindt dat er op verkeerde wijze uitvoering aan wordt gegeven? Wat als je meent dat de politiek die de overheid mede vormgeeft, haar oren te veel laat hangen naar de roep van de meerderheid? Of als het erop lijkt dat politici en bestuurders de samenleving juist links laten liggen? En wat als je merkt dat de staat de maatschappij stiekem een bepaalde kant op duwt, waarover nauwelijks debat plaatsvindt?

Een overheid kan misbruik maken van haar macht en daarom zijn er in een democratische rechtsstaat checks-and-balances ingebouwd. Dat kan via instituties, maar ook via ruimte tot protest, zoals de actualiteit laat zien. Groot was het verzet vorige maand, toen de Amerikaanse minister van Justitie Jeff Sessions met verwijzing naar de Bijbel verdedigde dat kinderen van illegale migranten gescheiden mogen worden van hun ouders. Sessions beriep zich op de brief van Paulus aan de christelijke gemeente in Rome, waarin deze zegt dat iedereen het gezag van de overheid moet erkennen omdat het van God komt. Deze handelwijze toont aan dat een christelijk geïnspireerde visie op de overheid in de praktijk ook kan ontsporen.

Duwtje in de rug

In veel bijdragen in deze CDV speelt onderhuids het debat over de visie op de overheid een rol. Dat geldt in de eerste plaats voor de stukken in het themadeel over nudging, waarmee we ingaan op de trend dat de overheid via kleine zetjes in de rug burgers een bepaalde kant op duwt. Onschuldig, zo lijkt het, want meestal gaat het om een richting waarover weinig discussie bestaat (naar een veiliger en gezonder leven bijvoorbeeld). Ondertussen hebben ministeries al wel afdelingen opgetuigd waar gekeken wordt hoe

nudging kan worden ingezet. In dit nummer van CDV onderzoeken we deze trend. Wie bepaalt bijvoorbeeld wat de goede richting is? Mogen ambtenaren dat beslissen, of is daar een politiek debat voor nodig?

Ook in het deel 'Actualiteit' komt de visie op de overheid aan bod. Zonder dat velen er erg in hebben, gaat binnenkort de wetgeving voor de fysieke leefomgeving op de schop. Vanaf 2021 vervangt de Omgevingswet tientallen wetten over milieu, ruimtelijke ordening, verkeer, cultureel erfgoed en bodem- en waterbeheer. CDA-gedeputeerde in Utrecht Mirjam Maasdam legt in de rubriek 'Vanuit de basis' uit wat dit betekent voor de manier waarop de overheid met initiatieven in de samenleving omgaat: veel minder denken vanuit verboden en onmogelijkheden, en meer vanuit mogelijkheden en ruimte bieden. Tegelijk doemt hier een spanningsveld op. Prima als de overheid burgers vertrouwen en verantwoordelijkheid geeft, zeker vanuit christendemocratisch oogpunt. Maar christendemocraten weten ook dat burgers en bedrijven vaak in hun eigen belang denken en sturing nodig hebben. Hoe moet er worden omgegaan met dit spanningsveld van vertrouwen geven en regels stellen?

Vertolken

Ernst Hirsch Ballin gaat in zijn bijdrage in op de wijze waarop we in de natiestaat én in de EU met elkaar kunnen omgaan en hoe we de rol van de overheid daarbij zien. Deze is er niet voor bedoeld om via instituties haar eigen wil aan anderen op te leggen, maar om het respectvol en ondersteunend samenleven te bevorderen. Dat Europa vele talen kent is vanuit dit gezichtspunt geen zwakte maar een bron van kracht, omdat we genoodzaakt zijn elkaar te leren verstaan en zo ook beter te begrijpen. Wie de waardevolle kunst van vertalen en vertolken verstaat, weet zich in de ander in te leven en zal, ondanks verschil van inzichten, zo min mogelijk eenheid willen afdwingen, ook al is dat wat burgers soms graag willen.

De relatie tussen wat burgers vragen en wat politici bieden komt aan de orde in het artikel van Dave Ensberg-Kleijkers, die naar aanleiding van een eerdere bijdrage van Joop van Holsteyn stelt dat politiek op idealen geïnspireerd moet zijn en niet op de laatste peiling onder de vermeende doelgroep. Dat dit niet betekent dat idealen in een ivoren toren moeten worden vastgesteld, maar vanuit verbinding met de samenleving, lijkt een open deur. Toch is het, blijkens analyse in deze CDV van de recente verkiezingen, niet vanzelfsprekend dat CDA-politici een binding met hun kiezers hebben. Iets om hoop uit te putten en blijvend naar te streven is dat wel.

Ik wens u een mooie zomer en een inspirerende leeservaring toe.